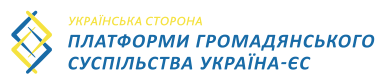

Аналітичний документ

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ТОРГІВЛІ ВИКИДАМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ТОРГІВЛІ ВИКИДАМИ В УКРАЇНІ

Експертно-дорадчий центр «Правова аналітика»

Березень 2018 року

Ваналітичному документі розглядається Європейська система торгівлі викидами, її розвиток та розширення. Проілюстровано особливості принципу “обмежуй та торгуй” системи торгівлі викидами, який забезпечує досягнення скорочення викидів в ЄС. Проаналізовано основні нормативні положення, які регулюють функціонування системи торгівлі викидами в ЄС та пов’язані із порядком продажу дозволів на аукціонах, розподілу дозволів між країнами, безкоштовного розподілу дозволів, використання коштів від продажу дозволів, імплементації законодавства про ЄСТВ. Описано процес розроблення механізму торгівлі викидами в Україні, аналізуються наявні нормативні документи та проекти документів у цій сфері. Запропоновано рекомендації щодо запровадження системи торгівлі викидами в Україні.

Ключові слова: система торгівлі викидами, зміна клімату, парникові гази, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Паризька угода, низьковуглецевий розвиток.

Цей аналітичний документ було підготовлено в рамках проекту «Сприяння європейським реформам у сфері довкілля і зміни клімату в Україні» за сприяння Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках проекту «Громадська синергія» (<http://www.irf.ua/programs/eu/civicsynergy/>). Його зміст є виключною відповідальністю Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» та Експертно-дорадчого центру «Правова аналітика» і не обов’язково відображає точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».

Перелік скорочень.....	4
Резюме	5
Вступ.....	6
Частина 1. Європейська система торгівлі викидами	8
1.1. Принципи ЄСТВ та забезпечення скорочення викидів ПГ	8
1.2. Розподілення дозволів на викиди ПГ, продаж дозволів на аукціонах та використання надходжень від аукціонів	12
1.3. Реформування Європейської системи торгівлі викидами	16
Частина 2. Перспективи запровадження Системи торгівлі викидами та Україна.....	20
Висновки і рекомендації	25

ГФВ – гідрофторвуглець

ЄС – Європейський Союз

ЄСТВ – Європейська система торгівлі викидами

ЗК – зміна клімату

КМУ – Кабінет Міністрів України

МЗВ – моніторинг, звітність та верифікація

МЧР – механізм чистого розвитку

НВВ – національно визначені внески

СВ – спільне впровадження

ССВ – сертифіковані скорочення викидів

СТВ – система торгівлі викидами

ОНВВ – очікувані національно визначені внески

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ОСВ – одиниці скорочення викидів

ПГ – парникові гази

ПФВ – перфторвуглець

РКЗК ООН – Рамкова конвенція ООН про зміну клімату

EUAs – європейські дозволи на викиди

Однією з найбільш актуальних проблем людства є глобальна зміна клімату (ЗК). На міжнародному рівні знайти шляхи розв'язання проблеми ЗК досить важко. Це пов'язано із специфікою проблеми, враховуючи різний вплив ЗК на різні держави, різний рівень економічного розвитку, інституційного потенціалу та спроможності держав у запобіганні ЗК та адаптації до ЗК, різний рівень поточних та історичних викидів ПГ різних держав, тісний зв'язок проблеми ЗК з економікою, складність вирішення енергетичних питань на глобальному рівні тощо.

В ЄС приділяється значна увага питанню вирішення проблеми зміни клімату та ЄС вважається лідером у сфері запровадження нових механізмів й інструментів для досягнення цілей політики щодо запобігання ЗК і скорочення викидів парникових газів (ПГ). Тому досвід ЄС є надзвичайно актуальним для світової спільноти, в тому числі й для України. Одним з таких механізмів є система торгівлі викидами (СТВ), яка запроваджена в ЄС у 2005 році.

Європейська система торгівлі викидами (ЄСТВ) є основним інструментом досягнення ЄС своїх цілей щодо скорочення викидів ПГ, які задекларовані на міжнародному рівні та відображені в законодавчих актах ЄС. ЄСТВ працює за принципом обмеження викидів ПГ та торгівлі дозволами на викиди ПГ. Доходи, отримані від продажу дозволів на викиди ПГ, забезпечують державам-членам надходження, які можуть бути використані, серед іншого, на програми, спрямовані на зниження вмісту вуглецю та впровадження відновлюваної енергії. З одного боку, ціна на викиди підвищує витрати, пов'язані з діяльністю, яка спричиняє забруднення. З іншого, ЄСТВ спонукає скорочувати викиди на тих підприємствах, де це найбільш фінансово вигідно.

ЄСТВ також сприяє розвитку торгівлі викидами в інших країнах та регіонах. В різних країнах, в тому числі в Україні, мова йде про можливість ліквідування СТВ після її створення із ЄСТВ, але для цього необхідним є узгодження та універсалізація правил, прозорість та належний контроль у сфері функціонування СТВ.

В Україні не приділено достатньо уваги питанню вирішення проблеми зміни клімату та скорочення викидів ПГ. Але варто відзначити, що останнім часом, враховуючи підписання Україною Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та необхідність імплементації директив ЄС, однією з яких є Директива про СТВ, в Україні спостерігається поживлення у сфері формування політики з питань ЗК, розробляються документи про концепцію політики з питань ЗК, моніторинг, звітність та верифікації (МЗВ) викидів ПГ тощо.

У результаті аналізу досвіду функціонування ЄСТВ в ЄС, змін, які відбулися в процесі реалізації ЄСТВ на різних фазах, запропоновано рекомендації щодо впровадження СТВ в Україні. Зокрема, рекомендації стосуються доцільності перейняття Україною позитивних практик функціонування ЄСТВ, необхідності поетапного запровадження СТВ в Україні, важливості встановлення реального обмеження на викиди ПГ, яке веде до скорочення викидів, забезпечення регулювання порядку видачі дозволів на викиди, удосконалення інституційного забезпечення у сфері регулювання, впровадження та контролю за впровадженням СТВ, встановлення відповідальності за порушення правил функціонування СТВ, використання коштів від продажу дозволів на викиди ПГ, надання доступу до інформації про СТВ та гарантування залучення різних зацікавлених сторін до процесу реалізації СТВ в Україні.

Глобальна екологічна проблема зміни клімату (ЗК) є викликом сьогодення для усіх без винятку держав. Відповідно до наукових даних, значні темпи збільшення концентрацій парникових газів (ПГ) у атмосфері спостерігаються у період стрімкого економічного розвитку у світі у другій половині ХХ століття. Тому, з метою запобігання ЗК та адаптації до ЗК на глобальному рівні приймаються міжнародні домовленості, а на рівні окремих держав розробляється відповідне національне законодавство.

У 1992 р. на міжнародному рівні підписано Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату (РКЗК ООН). Мета РКЗК ООН полягає у тому, щоб досягти відповідного рівня щодо стабілізації концентрацій парникових газів в атмосфері на такому рівні, який би не допускав небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему (ст. 2 РКЗК ООН).

У 1997 р. підписано Кіотський протокол до РКЗК ООН, який є міжнародною угодою, в якій визначені кількісні зобов'язання окремих держав з обмеження викидів ПГ на перший період 2008-2012 рр. та на другий період зобов'язань Кіотського протоколу 2013-2020 рр (Дохійська поправка). Кількісні зобов'язання держав зі скорочення викидів ПГ, відповідно до Кіотського протоколу, мають лише певні розвинуті країни та країни з перехідною економікою (включені до Додатку 1). Жодні зобов'язання зі скорочення викидів ПГ у Кіотському протоколі не передбачались для країн, що розвиваються.

Після складних раундів міжнародних переговорів щодо розроблення міжнародної домовленості, яка замінить Кіотський протокол, на 21-й конференції ООН з питань ЗК, що відбувалась в Парижі у 2015 р., був узгоджений текст Паризької угоди¹, яка вступить в силу після 2020 р. (після закінчення зобов'язального періоду Кіотського протоколу). Відповідно до Паризької угоди державами узгоджено питання щодо необхідності утримання зростання середньої глобальної температури на рівні нижче 2°C (бажано 1,5°C), збільшення здатності адаптації до негативного впливу ЗК, гармонізації фінансових потоків для розв'язання глобальних проблем зі ЗК тощо. Крім того, країни намагатимуться досягти «світового

піку викидів ПГ якомога швидше». Однією з вимог Паризької угоди є розробка та практична реалізація стратегії низьковуглецевого розвитку до 2050 р. Важливо зазначити, що відповідно до Паризької угоди, кожна держава визначає для себе обсяги скорочення викидів (очікуваний національно визначений внесок (ОНВВ) щодо скорочення викидів ПГ) і подає інформацію про відповідні зобов'язання в секретаріат РКЗК ООН та зобов'язується виконувати добровільно визначені для себе зобов'язання. Національно визначені внески (НВВ) держав переглядаються кожні 5 років. Кожні наступні ОНВВ повинні бути більш амбітними в порівнянні з попереднім періодом.

У зв'язку із наведеним, необхідність вирішення проблеми ЗК є пріоритетом діяльності ЄС у різних сферах, тому в ЄС приймається відповідне законодавство для обмеження викидів ПГ і досягнення амбітних цілей у сфері запобігання ЗК та адаптації до ЗК. Лідируюча роль ЄС заснована на ресурсах так званої м'якої сили, яка означає лідерство власним прикладом, за допомогою дипломатії, переконання та аргументування.²

Одним із інструментів політики щодо запобігання ЗК та скорочення викидів ПГ є запровадження Європейської системи торгівлі викидами в ЄС (ЄСТВ). ЄСТВ почала діяти у 2005 році. ЄСТВ функціонує у 31 країні (всі 28 країн ЄС, а також Ісландія, Ліхтенштейн та Норвегія) і обмежує викиди з більш ніж 11000 енергетичних установок (електростанцій та промислових підприємств) та авіакомпаній, що працюють між цими країнами. Таким чином ЄСТВ охоплює близько 45% викидів ПГ в ЄС. ЄСТВ також сприяє розвитку торгівлі викидами в інших країнах та регіонах. ЄС прагне встановити зв'язок між ЄСТВ та іншими сумісними системами.³ В різних країнах, в тому числі в Україні, мова йде про можливість лікування СТВ після її створення із ЄСТВ, але для цього необхідним є узгодження та універсалізація правил, прозорість та належний контроль у сфері функціонування СТВ.

¹ Паризька угода. [Електронний ресурс] – Доступно з http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_161.

² Sebastian Oberthür & Claire Roche Kelly (2008) EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges, *The International Spectator*, 43:3, 35-50, DOI: 10.1080/03932720802280594. [Електронний ресурс]. – Доступно з <http://dx.doi.org/10.1080/03932720802280594>.

³ The EU Emissions trading: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

Україна ратифікувала РКЗК ООН Законом № 435/96-ВР від 29 жовтня 1996 р. і є Стороною конвенції з 11 серпня 1997 р. Кіотський протокол до РКЗК ООН ратифіковано Законом України № 1430-15 від 4 лютого 2004 р. Паризьку угоду ратифіковано Законом № 1469-VIII від 14.07.2016 р. Одним із ключових аспектів міжнародного переговорного процесу з питань ЗК є визначення кількісних зобов'язання країн щодо скорочення викидів ПГ. Важливим інструментом виконання таких зобов'язань є запровадження СТВ, в межах якої повинно бути передбачено встановлення цілей щодо обмеження/скорочення викидів ПГ.

Питання запровадження СТВ в Україні – це лише питання часу, і враховуючи існуючий досвід ЄС, наявні цілі щодо утримання глобального росту температури на планеті та переходу до низь-

ковуглецевого розвитку, шлях запровадження економічних механізмів скорочення викидів та торгівлі дозволами на викиди є актуальним і для України. І багато принципів функціонування ЄСТВ, які перевірені часом, можуть та повинні бути застосовані при розробленні та нормативному регулюванні СТВ в Україні.

Мета цього аналітичного документу – донести до зацікавлених осіб в Україні інформацію про регулювання та особливості функціонування ЄСТВ як інструменту вирішення проблеми глобальної ЗК та скорочення викидів ПГ в ЄС, охарактеризувати існуючу ситуацію у сфері впровадження СТВ в Україні, а також запропонувати можливі шляхи застосування механізмів ЄСТВ в Україні.

Частина 1. Європейська система торгівлі викидами

1.1. Принципи ЄСТВ та забезпечення скорочення викидів ПГ

ЄСТВ – це перший у світі вуглецевий ринок, який залишається найбільшим. Встановлення ціни на вуглець і цілей щодо скорочення викидів ПГ в межах ЄСТВ сприяє екологічному розвитку та зміцненню конкурентоспроможності європейської економіки, адже це стимулює інвестиції в енергозберігаючі заходи, зменшуючи витрати на енергію та фінансові ризики, пов'язані з підвищенням цін на енергоносії, а також інвестиції в технології відновлюваної енергетики, зменшуючи енергетичну залежність від імпорту викопного палива та підвищуючи енергетичну безпеку.⁴

ЄСТВ є основним інструментом досягнення ЄС своїх цілей щодо скорочення викидів ПГ, які задекларовані на міжнародному рівні та відображені в законодавчих актах ЄС. Ціль щодо переходу до низьковуглецевого розвитку до 2050 року передбачає ключову роль у цьому процесі ЄСТВ. Передбачають, що європейська економіка може скоротити більшість своїх викидів ПГ до 2050 року, забезпечуючи сталий та всеохоплюючий розвиток.

Функціонування ЄСТВ регулюється такими нормативами: Директива Європейського Парламенту та Ради 2003/87/ЄС 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства,⁵ яка створює схему торгівлі квотами на викиди парникових газів. Також діють Правила регулювання аукціонів (відповідно до Регламенту 1031/2010), які регулюють питання часу проведення та адміністрування аукціонів з продажу дозволів на викиди ПГ відповідно до ЄСТВ.⁶

Після прийняття законодавства про ЄСТВ повноваження щодо його реалізації лежать на країнах-членах. Європейська Комісія має повноваження щодо імплементації ЄСТВ, коли необхідні єдині умови виконання, наприклад, при визначенні розміщення безкоштовних дозволів, моніторингу, звітності та верифікації викидів. Ці правила реалізуються на рівні ЄС для забезпечення гармонізованого підходу між різними державами-членами. Комісія проводить консультації з країнами-членами ЄС до початку реалізації заходів впровадження через Комітет з питань зміни клімату, в якому представлені всі держави-члени.⁷

⁴ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 14.

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0087&from=EN>

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:302:0001:0041:EN:PDF>

⁷ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 10.

Європейська комісія несе відповідальність за забезпечення належного впровадження законодавства ЄС. Якщо країни-члени не дотримуються законодавства ЄС, Європейська Комісія може розпочати провадження про порушення, зокрема, вживати заходи та накладати санкції проти країн-членів, як це встановлено законодавством. Комісія може також передати справу до Європейського суду, який є правовою інституцією, відповідальною за забезпечення дотримання законодавства ЄС. Він також має повноваження судового перегляду нового законодавства, для перевірки його законності та відповідності існуючому законодавству ЄС. Якщо Суд вважає, що держава-член порушила законодавство ЄС, він може накласти одноразовий/штрафний внесок на державу-член у розмірі, встановленому Комісією.⁸

Таким чином відповідність існуючим процедурам забезпечується шляхом накладення штрафних санкцій та наявності процедури впровадження. Значні штрафи накладаються, якщо компанії перевищують встановлені ліміти на викиди (100 Євро/т CO₂). Тому ЄСТВ працює достатньо ефективно.⁹

ЄСТВ працює за принципом «обмежуй та торгуй» («cap and trade»).

Відповідно до законодавства про ЄСТВ, суб'єктам, які здійснюють викиди, надаються квоти/санкції на певну кількість викидів, які по суті є правами на обмежену кількість викидів ПГ. Рівень обмеження визначає кількість дозволів, доступних у всій системі. Обмеження (верхня межа) встановлюється на загальну кількість ПГ, охоплених системою та які можуть бути викинуті установками, що охоплені системою. Верхня межа знижується з часом – на 1,74% на рік для того, щоб зменшити загальний рівень викидів (але це не статичне значення, воно переглядається періодично, зокрема на період з 2021 року розглядається його збільшення до 2.2%).¹⁰ Посилення правил з часом дозволяє компаніям повільно пристосовуватися для того, щоб відповідати все більш амбіційним загальним цілям щодо скорочення викидів ПГ.¹¹

У загальному, суть СТВ полягає в тому, що в рамках обмеження на викиди компанії отримують або купують дозволи на викиди, якими вони можуть торгувати між собою, коли це необхідно. Вони також можуть придбати обмежені кількості міжнародних кредитів із проектів, спрямованих на зменшення викидів у всьому світі. Обмеження загальної кількості доступних дозволів гарантує, що вони мають вартість. В кінці кожного року компанія повинна мати достатню кількість дозволів, щоб покрити всі свої викиди, в іншому випадку накладаються великі штрафи. Якщо компанія скоротила викиди, вона може зберігати резервні/надлишкові дозволи для покриття своїх майбутніх потреб або продавати їх іншій

⁸ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 11.

⁹ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 16-17.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-337-EN-F1-1.PDF>.

¹¹ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 16.

1. Європейська система торгівлі викидами

компанії, якій не вистарчає дозволів. Торгівля забезпечує гнучкість, яка гарантує скорочення викидів там, де це коштує найменше. В свою чергу ціна на вуглецеві викиди сприяє інвестиціям у чисті, низько вуглецеві технології.¹²

Отже, права на викиди мають ціну, оскільки існує обмеження викидів та існує попит на права на викиди ПГ від тих учасників ринку, для яких вартість скорочення є вищою, ніж для інших учасників. Таким чином, це дозволяє розподілити зусилля між учасниками ринку таким чином, щоб скорочення коштувало якнайдешевше, що є позитивним, як для бізнесу, так і для економіки.¹³

Гнучкість принципу «обмежуй та торгуй» поряд з основними перевагами зіграли важливу роль у:

- Визначеності загальної кількості допустимих викидів ПГ: ЄСТВ безпосередньо обмежує викиди ПГ шляхом встановлення верхньої межі викидів для забезпечення відповідності існуючим зобов'язанням. Існує чіткість при визначенні максимальної кількості викидів ПГ протягом періоду часу, на який встановлено обмеження. Це також має значення для забезпечення досягнення міжнародних цілей ЄС та зобов'язань щодо досягнення екологічних цілей.
- Економічній ефективності: торгівля визначає ціну вуглецю для досягнення бажаної мети. Гнучкість, яку забезпечує торгівля, означає, що всі фірми мають справу з однаковими цінами на вуглець та забезпечують скорочення викидів там, де це коштує найменше.
- Прибутку: якщо дозволи на викиди парникових газів продаються на аукціоні, це створює джерело доходу для урядів, принаймні 50% яких має використовуватися для фінансування заходів, спрямованих на боротьбу із ЗК, як це узгоджено законодавством.
- Мінімізації ризиків для державних бюджетів країн-членів: ЄСТВ забезпечує скорочення викидів від установок, які здійснюють близько 50% викидів в ЄС. Це зменшує ризик того, що державам-членам доведеться купувати додаткові міжнародні квоти, щоб виконати їх міжнародні зобов'язання за Кіотським протоколом.¹⁴

Як видно із загальних принципів функціонування ЄСТВ, основна ціль механізму полягає у забезпеченні скорочення викидів ПГ там, де це економічно найбільш доцільно. Цілі ЄС щодо скорочення викидів ПГ зафіксовані на рівні нормативних актів. Зокрема, у 2008 році ЄС поставив перед собою кліматичні та енергетичні цілі «20-20-20», які потрібно досягти до 2020 року, на шляху до конкурентоспроможної економіки з низьким рівнем вуглецю. Цілі «20-20-20» передбачають:

- скорочення викидів парникових газів в ЄС щонайменше на 20% нижче рівня 1990 року;
- 20% споживання енергії в ЄС має відбуватися з відновлюваних джерел енергії;
- скорочення споживання енергії на 20% має бути досягнуто за рахунок підвищення енергоефективності.¹⁵

¹² The EU Emissions trading: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

¹³ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 16

¹⁴ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 5

¹⁵ EU 2020 Climate and Energy Package. http://ec.europa.eu/clima/policies/package/index_en.htm.

Зниження викидів на 20% до 1990 року вимагає зусиль у всіх секторах. З огляду на це, у 2008 році ЄС вирішив продовжити функціонування ЄСТВ з 2013 року, охопивши більше секторів та газів, і встановити обмеження викидів на рівні ЄС, що вимагає скорочення на -21% у порівнянні з 2005 роком у секторах, на які поширюється вимоги щодо ЄСТВ. Прийнято Рішення про розподіл зусиль, яке вимагає також скорочення викидів ПГ секторами, які не покриваються ЄСТВ, на 10% у порівнянні з 2005 роком, які розподіляються між державами-членами. Цілі 20-20-20 були встановлені з використанням економічного моделювання, що означає мінімальні витрати для економіки ЄС загалом під час переходу цілком в русі до низьковуглецевої економіки.¹⁶

Лідери ЄС також погодили мету щодо скорочення викидів ПГ на 80-95% до 2050 року порівняно з рівнем 1990 року. Для виконання цієї мети Європейська Комісія підготувала дорожню карту для переходу до економіки з низьким вмістом вуглецю до 2050 року.¹⁷

Важливим документом для реалізації мети щодо скорочення викидів вуглецю до 2050 року є розроблені Основи кліматичної та енергетичної політики 2030, погоджені лідерами ЄС у жовтні 2014 році, які передбачають:

- скорочення викидів ПГ на 40% нижче рівня 1990 року до 2030 року, що має бути досягнуто на внутрішньому ринку;
- збільшення частки відновлюваної енергії в ЄС на рівні щонайменше 27%;
- покращення енергоефективності, як мінімум, на 27% до 2030 року, маючи на меті 30% до 2030 року.¹⁸

ЄСТВ довела, що встановлення ціни на вуглець і торгівля ним може працювати. Викиди від установок, які в схемі, зменшуються, як передбачалося – приблизно на 5% у порівнянні з даними на початку етапу 3 (2013 рік). Прогнозується, що у 2020 році викиди від секторів, охоплених системою, будуть на 21% нижчі, ніж у 2005 році. У 2030 році, прогнозується, що, вони будуть на 43% нижче.¹⁹

¹⁶ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 12.

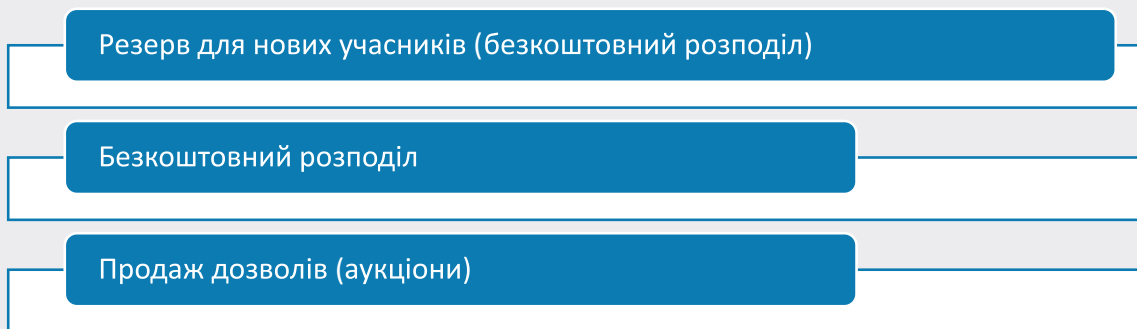
¹⁷ EU 2050 low-carbon roadmap. http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/index_en.htm

¹⁸ EU 2030 framework for climate and energy policies. http://ec.europa.eu/clima/policies/2030/index_en.htm

¹⁹ The EU Emissions trading: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

1.2. Розподілення дозволів на викиди ПГ, продаж дозволів на аукціонах та використання надходжень від аукціонів

Розподілення дозволів на викиди

5% загальної кількості дозволів залишається в резерві для можливості їх безкоштовного розподілення для нових учасників.²⁰ Якщо дозволи з резерву для нових учасників не розподілено новим учасникам чи іншим сторонам, які мають на це право, залишок дозволів розподіляється між країнами учасниками для аукціонування. Розподілення відбувається із врахування того, яку кількість дозволів країни-учасниці отримали з резерву.²¹

Встановлення ціни на викиди ПГ підвищує витрати, пов'язані з діяльністю, яка спричиняє забруднення. Це впливає на конкурентоспроможність деяких галузей промисловості відносно таких галузей в конкурентних країнах, де вимоги щодо скорочення викидів ПГ є значно слабшими. Щоб вирішити ці проблеми, промислові сектори, які, купуючи квоти на викиди, ризикують перевищити ліміти на викиди ПГ та стають неконкурентоспроможними у зв'язку із підняттям вартості їх продукції через ціну на вуглець, підтримуються шляхом надання додаткових безкоштовних дозволів на викиди, а також державної допомоги державами-членами.²²

Отже, частина дозволів на викиди є безкоштовними, їх кількість зменшується з кожною фазою. З третьої фази застосовується принцип бенчмаркінгу при розподіленні безкоштовних дозволів на викиди, який полягає у співставленні показників викидів еквіваленту CO₂ на одиницю продукції. Таким чином, загальна кількість безкоштовних дозволів надається установкам, залежно від вуглецемісткості продукції. Еталон вуглецемісткості продукції обраховується шляхом визначення рівня викидів 10% найбільш ефективних установок у межах сектору. Таким чином, установки, які є високоефективні отримують всі, або майже всі дозволи, які їм необхідно, для того, щоб відповідати своїм обмеженням

²⁰ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 24

²¹ EU ETS Directive, Article 10a (7).

²² EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 14

щодо викидів відповідно до ЄСТВ. Неefективні (вуглецемісткі) установки повинні вживати заходи та докладати значні зусилля для покриття їх викидів за допомогою дозволів, або за рахунок скорочення викидів, або шляхом купівлі дозволів на викиди.²³

Кожного року певна кількість дозволів надається безкоштовно певним учасникам в секторах, де існує потенційний ризик, якщо вони заплатять повну вартість за дозволи на забруднення/викиди, їм потрібно буде перенести свою діяльність в країни, де існують значно нижчі зобов'язання щодо скорочення викидів ПГ.²⁴

Промислові (неенергетичні) та опалювальні галузі отримували безкоштовні дозволи протягом перехідного періоду на основі амбітних показників ефективності викидів ПГ. З 2013 року 80% кількості дозволів, визначених протягом періоду надання безкоштовних дозволів для промислового сектору, надавалася безкоштовно, із зменшенням кількості безкоштовних дозволів до 30% у 2020 році, маючи на меті досягнення показника – 0% у 2027 році. Будь-який сектор, де існує ризик недотримання лімітів про викиди у зв'язку із ціною на викиди, буде продовжувати отримувати до 100% кількості, визначеної правилами про безкоштовні дозволи, безкоштовно протягом всієї 3 фази функціонування ЄСТВ.²⁵

Дозволи, які не надаються безкоштовно, реалізуються через аукціони. Аукціони є відкритим способом розподілення дозволів, які дозволяють учасникам ринку отримати дозволи на викиди за ринковою ціною.

88% загальної кількості аукціонних прав на викиди (прав на купівлю дозволів на викиди на аукціоні) розподіляється між країнами-учасницями відповідно до їх частки викидів на першій фазі ЄСТВ. Наступні 10% прав, які реалізуються на аукціонах, розподіляються між країнами-учасницями з низьким рівнем доходів на душу населення, які отримують більшу частку, порівняно із країнами з високим рівнем доходів. І решта 2% аукціонних прав розподіляються із врахуванням ранніх заходів, шляхом розподілення прав країнам-членам, які досягли скорочення викидів щонайменше на 20% до 2005 року, відносно рівня базового року, визначеного Кіотським протоколом.²⁶

У секторі енергетики з 2013 року всі дозволи розподіляються на аукціонах. Єдиним винятком є надання безкоштовних дозволів для модернізації енергетичного сектору в деяких країнах-членах.²⁷

Установки, де рівень викидів є настільки невеликим, що адміністративні витрати у зв'язку із участю в ЄСТВ є непропорційно високими, мають право не брати участь в ЄСТВ, при умові, якщо вони підлягають еквівалентним заходам. Установки вважаються малими емітерами, якщо викиди складають менше, ніж 25 кт CO₂-екв. щорічно, якщо вони є спалювальними установками з тепловою потужністю на вході менше 35 МВт. Лікарні також не беруть участі, якщо вони підлягають еквівалентним заходам.²⁸

Протягом першої фази для продажу на аукціонах розміщено 5% дозволів, протягом другої фази – 10% дозволів. Держави-члени користувалися правом придбання дозволів на аукціонах не часто, і

²³ Free allocation: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/allowances_en

²⁴ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 16.

²⁵ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 24.

²⁶ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 31.

²⁷ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 24.

²⁸ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 21.

1. Європейська система торгівлі викидами

протягом другої фази придбано лише 4% дозволів на аукціонах. На третій фазі всі дозволи, які не отримані безкоштовно, можуть бути придбані лише на аукціонах.²⁹

Спільна платформа аукціонів існує в 25 країнах ЄС. Німеччина, Польща, Великобританія скористалися правом створення власної платформи для аукціонування. Кожна платформа діє 5 років.³⁰

Кожен учасник може заявити про своє бажання взяти участь в аукціоні. Заявники перевіряються на предмет відповідності правилам участі в аукціонах та з метою запобігання використанню аукціонів в кримінальних цілях. Для забезпечення справедливого та належного аукціонування існує два рівні перевірки: перевірка та моніторинг самою платформою для аукціонування; нагляд компетентними національними органами на фінансовому ринку країн-учасників, де розташована платформа для аукціону. Крім того, для горизонтального нагляду за всіма аукціонами на всіх аукціонних платформах, призначається перевіряюча особа на аукціонах через спільну процедуру із залученням усіх держав-членів та Єврокомісії.³¹

Положення про аукціони визначає, що малі емітери мають повний, справедливий та рівний доступ до аукціонів. Вони можуть скористатися правом доступу напряму після проходження належної перевірки, або через посередника або агента, що може зменшити їх операційні витрати, пов'язані із участю в аукціоні. Учасники аукціону мають можливість брати участь в аукціоні через інтернет.³²

До участі в аукціоні допускаються такі учасники:

- будь-які оператори СТВ, або авіаційні оператори та їх материнські, дочірні або пов'язані підприємства; оператори можуть створювати бізнес структури, уповноважені брати участь в торгах від їх імені;
- уповноважені інвестиційні фірми та кредитні установи, які керуються правом фінансових ринків ЄС;
- установи, які не уповноважені відповідно до права фінансових ринків ЄС, але уповноважені відповідно до Положення про аукціони.³³

Відповідно до формату аукціону учасники аукціону подають, змінюють чи вилучають будь-яку кількість пропозицій в кількості від 500 до 1000 дозволів, залежно від аукціонної платформи. В кожній пропозиції зазначається кількість дозволів, яку учасник бажає придбати за пропонованою ціною. Час для подання пропозицій (вікно торгів) триває принаймні 2 години. Перед закриттям вікна торгів платформа визначає і публікує клірингову ціну. Всі пропозиції, вищі за цю ціну, є успішними. Всі пропозиції сортуються із врахуванням ціни і великої об'єми закупівлі розподіляються першими. В кожному аукціоні, якщо об'єм не закуплено повністю, аукціон скасовується, а об'єм дозволів переноситься на наступний аукціон, який планується на тій самій аукціонній платформі. Це трапляється, якщо пропозиції щодо придбання об'єму дозволів є нижчими, ніж наявний обсяг на аукціоні, або якщо клірингова ціна є нижчою, ніж аукціонна резервна ціна, яка є секретною і встановлюється перед аукціоном аукціонною платформою в результаті консультування із аукціонним

²⁹ EU ETS 'Auctioning'. https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning_en

³⁰ EU ETS 'Auctioning'. https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning_en

³¹ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 29

³² EU ETS 'Auctioning'. https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning_en

³³ EU ETS 'Auctioning'. https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning_en

контролюючим та базується на превалюючій ринковій ціні за викиди перед, під час до закриття вікна для торгів. Якщо клірингова ціна опуститься значно нижче ринкової ціни, це може спотворити ціну на вуглець, дестабілізувати вуглецевий ринок та не забезпечить належної справедливої плати учасників ринку за дозволи на викиди.³⁴

Календар аукціонів встановлює дати, вікно торгів та інші деталі аукціонів, які відбуваються протягом календарного року. Аукціонна платформа визначає календар аукціонів завчасно для забезпечення чіткості на ринку. Аукціонні календарі публікуються платформами.³⁵

Кожна країна-учасник повинна призначити свого аукціоніста, який пропонує аукціонній платформі, щоб дозволи були розміщені на аукціоні від імені держави. Аукціоніст може бути як державною так і приватною інституцією, але повинен бути визнаним аукціонною платформою після необхідної ретельної перевірки. Надходження від продажів прав на аукціоні надходять аукціоністу, який виплачує надходження державі, якою його призначено.³⁶

Доходи, отримані від ЄСТВ забезпечують державам-членам надходження, які можуть бути використані, серед іншого, на програми, спрямовані на зниження вмісту вуглецю та впровадження відновлюваної енергії.

Відповідно до Директиви про ЄСТВ країни-учасниці визначають як використовувати надходження від продажу дозволів на аукціонах та інформують про це Єврокомісію. Принаймні 50% таких надходжень мають бути використані для боротьби із зміною клімату в ЄС та третіх країнах.³⁷ Директива ЄС також визначає типи заходів, які можуть фінансуватися.

Варто зазначити, що не всі аукціонні надходження витрачаються на країни-учасниці. До 300 млн. дозволів з Резерву нових учасників (New Entrant Reserve (NER)), так званий NER300, продаються Європейським інвестиційним банком. Надходження від таких дозволів витрачається на створення демонстраційної програми, яка включатиме найкращі проекти з вловлювання та зберігання (захоронення) вуглецю та проекти постачання відновлюваної енергії, із залучення всіх держав-членів.³⁸

³⁴ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 32

³⁵ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 33

³⁶ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, c. 34

³⁷ EU ETS Directive. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0087&from=EN>

³⁸ NER300. https://ec.europa.eu/clima/policies/lowcarbon/ner300_en

1.3. Реформування Європейської системи торгівлі викидами

Законодавство про ЄСТВ зазнає змін, зокрема Директива 2003/87/ЄС була доповнена Директивою 23/04/2009,³⁹ яка удосконалює та розширює ЄСТВ, Директивою 2008/101/ЄС,⁴⁰ яка включила авіацію в ЄСТВ, Директивою 2004/101/ЄС,⁴¹ яка встановлює схему для торгівлі дозволами на викиди стосовно проектних механізмів Кіотського протоколу.

Тому ЄСТВ змінюється з роками, враховуючи постійні потреби у змінах, які виявляються на різних етапах впровадження. Зокрема щодо:

- Обсягу/сфери застосування ЄСТВ в географічних масштабах, за секторами, видами ПГ, які розширюються з часом та покращують ефективність ЄСТВ.
- Зобов'язання щодо обмеження викидів ПГ стають з часом жорсткішими. Верхня межа знижується між фазами, і в той же час скоригується відповідно до змін у сфері застосування ЄСТВ. Починаючи з третьої фази, верхня межа викидів зменшується лінійно.
- Починаючи з другої фази дозволено використовувати деякі одиниці скорочення викидів відповідно до Кіотського протоколу (деякі види сертифікованих скорочень викидів, одиниці скорочення викидів) разом із дозволами на викиди ЄС.⁴²

Реалізація ЄСТВ була розділена на окремі часові періоди (фази).

ФАЗИ ЄСТВ

Перша фаза	Друга фаза	Третя фаза	Четверта фаза
2005-2007 рр.	2008-2012 рр.	2013-2020 рр.	з 2021 р.

Перший етап ЄСТВ розглядався як пілотний. Цей етап використовувався для тестування формування цін на вуглецевому ринку та створення необхідної інфраструктури для моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) викидів. Верхня межа викидів ПГ була, в значній мірі, заснована на оцінках/прогнозах, оскільки не було даних про емісію. Основною метою першого етапу було забезпечення ефективного функціонування ЄСТВ до 2008 року, та підготовки країн-членів ЄС до ефективного виконання їх зобов'язань за Кіотським протоколом. Відповідна Директива⁴³ дозволила підприємствам використовувати одиниці скорочення викидів, отримані за механізмами Кіотського протоколу

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0029&from=EN>

⁴⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0101&from=EN>

⁴¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0101&from=EN>

⁴² EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 18.

⁴³ Directive 2004/101/EC of the European Parliament and of the Council amending Directive 2003/87/EC establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community, in respect of the Kyoto Protocol's project mechanisms

(механізм чистого розвитку (МЧР) та спільного впровадження (СВ)) для виконання своїх зобов'язань згідно ЄСТВ. На першому етапі для виконання своїх зобов'язань підприємствам дозволялося використовувати одиниці, отримані в результаті реалізації МЧР.

На другому етапі ЄСТВ з 2008 року підприємствам дозволено використовувати одиниці скорочення викидів створені в рамках проектів СВ для виконання своїх зобов'язань. Це привело до того, що ЄСТВ стала найбільшим джерелом попиту на одиниці скорочення викидів МЧР та СВ. До кінця другого етапу ЄСТВ була розширена шляхом включення до неї авіації з 2012 року.⁴⁴

На першому та другому етапі більшість дозволів на викиди були розподілені безкоштовно, на відміну від третього етапу, коли дозволи розподілялися на аукціонах.⁴⁵

На третьому етапі ЄСТВ була удосконалена, враховуючи досвід, отриманий під час двох попередніх етапів. Зокрема, докладено значних зусиль для покращення гармонізації схеми в межах ЄС. Цей етап збігається з другим періодом дії зобов'язань за Киотським протоколом, узгодженим в Досі у грудні 2012 року, який триває з 2013 до 2020 рр. При цьому ЄСТВ регулюється законодавством ЄС і діє незалежно від дій інших країн або процесів РКЗК ООН, наголошуючи на зобов'язаннях ЄС щодо боротьби з проблемами зміни клімату. ЄСТВ не має дати закінчення і продовжується за межі третього етапу.⁴⁶

Отже, зараз ЄСТВ є на третій фазі впровадження, яка суттєво відрізняється від першої та другої фаз. **Основні риси третьої фази** (відмінності) полягають в тому, що:

- Замість попередньої системи національних обмежень викидів, застосовується єдиний підхід загальноєвропейського обмеження щодо викидів ПГ.
- За загальним правилом, дозволи на викиди розподіляються на аукціонах (замість безкоштовного розподілу), і узгоджені правила розподілу застосовуються до дозволів, які все ще видаються безкоштовно.
- Більше секторів та парникових газів включено до ЄСТВ.
- 300 млн. дозволів виділено в резерві для фінансування розгортання інноваційних технологій відновлюваної енергії та уловлювання та зберігання вуглецю.⁴⁷

ОСНОВНІ РИСИ РІЗНИХ ФАЗ ЄСТВ

Основні риси	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3
Географія	ЄС27	ЄС27 + Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн	ЄС27 + Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн, Хорватія з 1.01.2013 (авіація з 1.01.2014р.)

⁴⁴ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 7

⁴⁵ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 24

⁴⁶ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 7

⁴⁷ The EU Emissions trading: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

1. Європейська система торгівлі викидами

Основні риси	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3
Сектори	Електростанції та інші спалювальні установки ≥ 20 МВт Нафтопереробні заводи Коксові печі Залізорудні заводи Цементний клінкер Скло Вапно Цегла Кераміка Целюлоза Папір і дошка	Такі самі + авіація з 2012 року	Такі самі + Алюміній Нафтохімія Авіація з 1.01.2014р. Аміак Азот, адипін і глюоксил кислотне виробництво Вловлювання CO ₂ , Трубопровідний транспорт та геологічне зберігання CO ₂ Авіація
Парникові гази	CO ₂	CO ₂ , N ₂ O, викиди за згодою	CO ₂ , N ₂ O, ПФВ (перфторвуглець) від виробництва алюмінію
Обмеження	2058 млн.т.CO ₂	1859 млн.т.CO ₂	2084 млн.т.CO ₂ в 2013р. із щорічним лінійним зменшенням на 38 млн.т.CO ₂
Доступні одиниці для торгівлі	EUAs (Європейські дозволи на викиди)	EUAs, CCB (CERs – сертифіковані скорочення викидів), OCB (ERUs – одиниці скорочення викидів) Не стосується: одиниць від лісництва, і великих гідроенергетичних проектів.	EUAs, CCB, OCB Не стосується: CCB та OCB від лісового господарства, ГФУ, N ₂ O або проектів на великих гідроелектростанціях Примітка: CCB від зареєстрованих після 2012 року мають бути з найменш розвинених країн*

* EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 18-19

Отже, сектори та гази, які охоплює ЄСТВ змінюються з часом.

- Загалом ЄСТВ охоплює такі сектори та гази, з акцентом на викиди, які можна виміряти, щодо яких можна прозвітуватись та перевірити (верифікувати) з високим рівнем точності:
- вуглекислий газ (CO₂) від: виробництво електроенергії та тепла;

енергоємні сектори промисловості, включаючи нафтопереробні заводи, сталеплавильні заводи та виробництво заліза, алюмінію, металів, цементу, вапна, скла, кераміки, целюлози, паперу, картону, кислот та основних органічних хімікатів;

комерційна авіація;

- Закис азоту (N₂O) з виробництва азотної, адипінової та глюксоїчної кислот та глюксалу;
- перфторвуглеці (ПФУ) з виробництва алюмінію.⁴⁸

Участь у ЄСТВ є обов'язковою для компаній у цих секторах, але:

- в деяких секторах включені тільки заводи, що перевищують певний розмір;
- деякі невеликі установки можуть бути виключені, якщо уряди вводять фіскальні чи інші заходи, які скоротять викиди на еквівалентну суму в авіаційному секторі;
- до 2016 року ЄСТВ застосовувалася тільки до польотів між аеропортами, розташованими в Європейському економічному просторі.⁴⁹

Інші удосконалення ЄСТВ пов'язані із збільшенням застосування аукціонів як методу розподілення дозволів, покращення правил щодо безкоштовних дозволів, моніторингу, звітності та верифікації, ведення реєстрів, та ринкового нагляду. Одним з головних напрямків удосконалення є гармонізація правил на рівні ЄС.⁵⁰

Подальша реформа СТВ стосується періоду після 2020 року, і відповідні правила розробляються уже зараз. Реформа СТВ допоможе ЄС досягти своєї мети скоротити викиди парникових газів, як мінімум, на 40% до 2030 року, як це узгоджено в межах кліматичних та енергетичних цілей до 2030 року та відповідно до Паризької угоди.

Окрім сприяння скороченню викидів ПГ за рахунок економії, реформована СТВ буде стимулювати інновації та сприяти використанню низьковуглецевих технологій. При цьому це допоможе створити нові робочі місця та забезпечити зростання, одночасно зберігаючи необхідні гарантії захисту промислової конкурентоспроможності в Європі.

Пропоновані нововведення стосуються впровадження, серед іншого, таких елементів: обмеження загального обсягу викидів буде щорічно скорочуватися на 2,2% (лінійний коефіцієнт зменшення); кількість дозволів, що підлягають розміщенню в резерві, буде тимчасово подвоєна до кінця 2023 року; правила безкоштовного розподілу будуть узгоджені з рівнями виробництва компаній, а орієнтири, які використовуються для визначення безкоштовного розподілу, будуть оновлені; сектори, які найбільше ризикують перемістити виробництво за межі ЄС, отримуватимуть дозволи безкоштовно повністю; посилюються положення про звітність та прозорість; ключовою метою перегляду ЄСТВ є допомога промисловості та енергетичному сектору у вирішенні інноваційних та інвестиційних завдань, пов'язаних із переходом на економіку з низьким вмістом вуглецю, для чого буде створено відповідні механізми фінансування.⁵¹

⁴⁸ The EU Emissions trading: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

⁴⁹ The EU Emissions trading: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

⁵⁰ EU ETS Handbook: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf, с. 18.

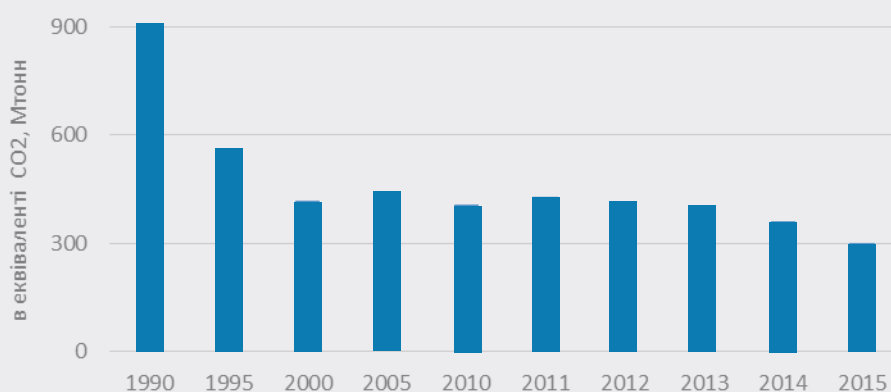
⁵¹ Reform of the EU emissions trading system – Council endorses deal with European Parliament. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/11/22/reform-of-the-eu-emissions-trading-system-council-endorses-deal-with-european-parliament/>

Частина 2. Перспективи запровадження Системи торгівлі викидами та Україна

У Паризькій угоді зазначено, що держави самі визначатимуть для себе кількісні зобов'язання зі скорочення викидів ПГ. Відповідні зобов'язання (національно-визначені внески – НВВ) визначила добровільно для себе і Україна.

Відповідно до поданих у 2015 році в Секретаріат РКЗК ООН зобов'язань щодо скорочення викидів ПГ, Україна планує не перевищити до 2030 році 60% викидів ПГ від рівня викидів таких газів у базовому 1990 р.⁵²

Викиди парникових газів в Україні

Джерело: Національний кадастр антропогенних викидів в Україні

Варто зазначити, що реальні викиди парникових газів в Україні у 2015 році за даними кадастру антропогенних викидів ПГ (1990-2015 рр.) на 69% нижче від рівня 1990 р.⁵³ З цього випливає, що Україна залишає за собою можливість підвищувати рівень викидів ПГ порівняно із сьогоdnішнім рівнем і усі з розглянутих Урядом сценаріїв економічного розвитку при формуванні НВВ передбачали зростання викидів ПГ.

Така позиція України⁵⁴ щодо кількісного обмеження викидів ПГ є необґрунтованою, оскільки не базується на висновках наукових експертів щодо зв'язку економічного розвитку людства та ЗК й необхідності утримання глобального росту температури шляхом скорочення викидів ПГ; заявлена мета України щодо скорочення викидів ПГ не передбачає реального скорочення викидів у порівнянні із сьогоdnішнім рівнем, незважаючи на те, що економіка України є однією із найбільш енерго-затратних у світі і має великий потенціал енергозбереження та скорочення викидів ПГ; доведено, що економічний розвиток та скорочення викидів може відбуватися одночасно за умови застосування принципів сталого розвитку. Крім того, існуючі зобов'язання України щодо обмеження викидів ПГ, які означають

⁵² Урядовий портал. Мінприроди: Україна бере активну участь в роботі над текстом нової глобальної кліматичної угоди. 22.10.2015. [Електронний ресурс]. – Доступно з http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=248571404.

⁵³ Національний кадастр антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів в Україні за 1990-2015 рр. [Електронний ресурс]. – Доступно з <https://menr.gov.ua/content/nacionalniy-kadastr-antropogennih-vikidiv-iz-dzherel-ta-absorbicii-poglinachami-parnikovih-gaziv.html>

⁵⁴ Урядовий портал. Мінприроди: Україна бере активну участь в роботі над текстом нової глобальної кліматичної угоди. 22.10.2015. [Електронний ресурс]. – Доступно з http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=248571404.

можливість фактичного росту викидів, не узгоджуються із цілями запровадження СТВ загалом, адже при відсутності реальної мети щодо скорочення викидів, ринок купівлі-продажу прав на викиди не працюватиме, і при цьому нівелюється принцип плати за забруднення, оскільки існуватиме надлишок дозволів на викиди, що спричинить неадекватне ціноутворення через відсутність попиту на дозволи. Варто зазначити, що Паризька угода передбачає перегляд НВВ кожні 5 років, і наступні добровільні зобов'язання держав повинні бути більш амбітними, за подані в попередньому періоді НВВ.

Запровадження СТВ тісно пов'язано із зобов'язаннями України перед Європейським співтовариством, адже Україна підписала Угоду про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони⁵⁵ (Угода про Асоціацію Україна-ЄС), положення якої повинні бути імplementовані в національну правову систему та враховані при формуванні усіх нормативних та політико-правових документів. В Угоді про Асоціацію Україна-ЄС закладено основні засади для екологізації економіки України. Додатком XXXI до глави 6 «Навколишнє середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про Асоціацію передбачено розроблення та запровадження довгострокових заходів, спрямованих на скорочення викидів ПГ та розроблення плану дій на довготермінову перспективу (а саме: після 2012 року) стосовно пом'якшення ЗК та адаптації до них. Крім того для реалізації політики у сфері скорочення викидів ПГ, важливими є імplementація **Додатку XXXI до Угоди про Асоціацію**, який стосується розроблення та реалізації політики у сфері ЗК, та положень інших директив, передбачених Угодою про Асоціацію та Договором про заснування Енергетичного співтовариства,⁵⁶ що набув чинності для України 01.02.2011. Однією з таких директив є Директива 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 р. про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЄС із змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС.⁵⁷ Ця Директива засновує схему фінансування скорочення викидів ПГ, щоб сприяти скороченню викидів ПГ рентабельним та економічно доцільним шляхом. Розпорядженням КМУ № 371-р від 15.04.2015⁵⁸ схвалено план імplementації Директиви про СТВ.

Імplementація Директиви про СТВ передбачає розроблення національного плану розподілу квот на викиди; запровадження дозвільної системи на викиди ПГ та на дозвільні одиниці на викиди ПГ, що продаватимуться на національному рівні між заводами/промисловими комплексами в Україні; створення системи моніторингу, звітності, верифікації і належного впровадження, а також процедури консультацій з громадськістю.

У рамках міжнародної технічної допомоги на запровадження СТВ на викиди ПГ в Україні реалізовувалися різні проекти. Підтримку у запровадженні СТВ українському уряду надають Світовий банк та GIZ

⁵⁵ Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс]. – Доступно з http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

⁵⁶ Договір про заснування Енергетичного співтовариства. [Електронний ресурс]. – Доступно з http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/994_926.

⁵⁷ Директива 2003/87/ЄС щодо заснування схеми для зменшення викидів в атмосферу парникових газів, торгуючи в межах Співтовариства та про внесення змін до Директиви Ради 96/61/ЄС. [Електронний ресурс]. – Доступно з <https://menr.gov.ua/files/docs/2003%2087%20%D0%84C.pdf>

⁵⁸ Розпорядженням КМУ № 371-р від 15.04.2015 Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імplementації деяких актів законодавства ЄС. [Електронний ресурс]. – Доступно з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/371-2015-%D1%80>

(Німецьке Агентство міжнародного співробітництва). У грудні 2017 року відбулася презентація проекту "Підтримка встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів в Україні", який виконує GIZ на замовлення німецького уряду, який триватиме до 2020 року.⁵⁹ Тривалий час в Україні ведеться робота над розроблення законодавства для впровадження СТВ, але цей процес є досить затяжним, несистематичним та складним в українських реаліях, тому необхідних законодавчих актів досі так і не прийнято, хоч було розроблено деякі законопроекти в цій сфері.

У грудні 2016 року Уряд України схвалив Концепцію державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року.⁶⁰ Серед основних напрямів реалізації концепції є запобігання зміні клімату через скорочення антропогенних викидів і збільшення абсорбції парникових газів та забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку держави, яке здійснюється, серед іншого, шляхом створення і впровадження внутрішньої системи торгівлі квотами на викиди парникових газів відповідно до положень Директиви 2003/87/ЄС; визначення спеціально уповноваженого органу з питань торгівлі квотами на викиди парникових газів; створення і забезпечення функціонування системи моніторингу, звітності і верифікації викидів парникових газів.

У 2017 році затверджено Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»⁶¹, яка є документом, який окреслює стратегічні орієнтири розвитку паливно-енергетичного комплексу України на період до 2035 року. У сфері енергоефективності та охорони довкілля передбачається запровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів, виконання перспективних (після 2020 року) вимог щодо викидів ПГ вбачається можливим шляхом імплементації системи торгівлі квотами на викиди парникових газів, встановлення питомих показників для найбільших джерел викидів та запровадження інших ринкових та неринкових інструментів скорочення викидів ПГ. Але в цьому документі знову ж таки встановлюються цільові показники викидів ПГ на рівні не більше 60% від рівня викидів 1990 року до 2030 року, та не більше 50% від рівня викидів 1990 року до 2035 року, що, враховуючи сьогоднішній рівень викидів ПГ (який є значно нижчим за ці цільові показники), означає можливість росту викидів та не відповідає суті та принципам функціонування СТВ. При цьому Енергетична стратегія серед основних заходів для реалізації стратегічних цілей у сфері охорони довкілля передбачає розроблення законодавства в частині запровадження схеми торгівлі квотами на викиди парникових газів та інших ринкових та неринкових інструментів скорочення викидів парникових газів. Створення та забезпечення системи торгівлі квотами на викиди парникових газів повинно бути забезпечено Мінприроди.

Необхідною передумовою розроблення та впровадження СТВ є розроблення процедур та вимог щодо моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) викидів ПГ. У січні 2018 року Мінприроди представило Концепцію національного пакету законодавства у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів ПГ в Україні.⁶² Серед принципів цього національного пакету законодавства задекларовано максимально можливе наближення до законодавства ЄС.

Ця концепція передбачає багаторівневу структуру актів щодо МЗВ викидів ПГ.

⁵⁹ Торгівля викидами чи податок на викиди. Українська кліматична мережа. [Електронний ресурс]. – Доступно з <http://climategroup.org.ua/?p=4581>.

⁶⁰ Концепція державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Доступно з <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249573705>.

⁶¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>

⁶² Концепція Національного пакету законодавства усфері моніторингу, звітності та верифікації викидів ПГ в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступно з https://menr.gov.ua/files/images/news/09012018/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9D%D0%9F%D0%97%20%D0%9C%D0%97%D0%92_%20%D1%81%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202018.pdf

СТРУКТУРА ПАКЕТУ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО МЗВ ВИКИДІВ ПГ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПЦІЇ

Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів»
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку здійснення моніторингу та звітності викидів парникових газів»
Постанова КМУ «Про затвердження порядку здійснення верифікації звітів про викиди парникових газів»
Акт «Про деякі питання акредитації верифікаторів звітів парникових газів»
Зміни до законодавства України щодо МЗВ

В концепції також ідентифіковано прогалини регулювання МЗВ викидів ПГ в Україні, серед яких: відсутність єдиної обов'язкової методики розрахунку викидів ПГ, відсутність уповноваженого органу у сфері МЗВ, відсутність процедури верифікації для цілей МЗВ, невизначеність правового статусу верифікаторів звітів ПГ, законодавство з акредитації не поширюється на верифікаторів звітів ПГ.

Розроблений проект Закону України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів», який оприлюднено для громадського обговорення, визначає принципи МЗВ, повноваження органів державної влади у сфері МЗВ, суб'єктів моніторингу та звітності і їх обов'язки, верифікатори звітів ПГ і їх обов'язки, організація та проведення МЗВ, види діяльності та парникові гази, на які поширюється МЗВ. Також Мінприроди сформовано Перелік видів діяльності, на які поширюються моніторинг, звітність та верифікація викидів парникових газів.⁶³

Таким чином можна стверджувати, що процес розроблення законодавства, яке є основою для запровадження в перспективі СТВ та скорочення викидів ПГ в Україні, розпочато. Але цей процес є довгим та потребує розроблення нормативів у різних сферах, які досі відсутні в Україні.

Серед громадськості в Україні існує думка, що в Україні спочатку мають завершитися базові реформи, а вже після їх завершення та позитивних результатів від таких реформ можуть запроваджуватися більш складні механізми, такі як СТВ, адже Україна наразі проходить базові реформи в сфері енергетики – підняття тарифів, прийняття закону про ринок електроенергії, реформи НКРЕКП,⁶⁴ без яких запровадження СТВ буде неможливим.

З метою наближення чинного законодавства України до вимог Директиви 2003/87/ЄС необхідно забезпечити правове регулювання надання дозволів на здійснення викидів ПГ. На сьогодні дозвіл видається на викиди антропогенних речовин лише стосовно тих речовин, щодо яких видається дозвіл

⁶³ Перелік видів діяльності, на які поширюються моніторинг, звітність та верифікація викидів парникових газів. [Електронний ресурс]. – Доступно з <https://menr.gov.ua/files/images/news/09012018/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D1%96%D0%B2%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>

⁶⁴ Позиція Української кліматичної мережі щодо запровадження системи торгівлі викидами (СТВ) в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступно з http://climategroup.org.ua/wp-content/uploads/2007/02/Pozycja_UKM_schodo_STV_Ua.pdf

на викиди забруднюючих речовин зі стаціонарних джерел на підставі ст. 11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»⁶⁵. Дозвіл на здійснення викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел поширюється не на всі ПГ, оскільки не всі ПГ включені до Переліку забруднюючих речовин, затвердженому КМУ.⁶⁶

Крім того, для ефективного функціонування СТВ в Україні повинні існувати цілі щодо встановлення межі (лімітів) на викиди парникових газів, що приводять до реального скорочення викидів ПГ в Україні, адже СТВ працює за умови наявності дефіциту дозволів на викиди.

Важливим є питання прозорості функціонування СТВ. Повинен бути забезпечений доступ громадськості до інформації про функціонування СТВ в Україні на різних етапах реалізації цієї системи, починаючи від впровадження та розроблення законодавства про СТВ, закінчуючи реальним впровадженням та контролем за функціонуванням СТВ.

Будь-який механізм, в тому числі СТВ, буде ефективним, якщо розроблені чіткі та зрозумілі правила функціонування, моніторингу та перевірки належної роботи СТВ. Слід створити умови для уникнення конфлікту інтересів у процесі регулювання, реалізації і контролю за реалізацією СТВ в Україні, тобто нормативне регулювання, імплементація, та контролюючі повноваження повинні бути розподіленими між різними органами та гілками влади. Таким чином, повинна бути вирішена проблема інституційної спроможності при регулюванні, імплементації та контролі за впровадженням СТВ і це питання повинно вирішуватися задовго до впровадження СТВ. Важливим є визначення конкретного органу, відповідального за реалізацію СТВ в Україні та належної підготовки кадрів, які нести будуть відповідальність за впровадження та функціонування СТВ в Україні. Необхідним є встановлення відповідальності за порушення законодавства при реалізації СТВ в Україні.

Таким чином, повинна бути створена правова база для функціонування СТВ. Впровадження СТВ повинно відбуватися із залученням усіх зацікавлених суб'єктів (громадськості, бізнесу), яким повинна бути надана можливість брати участь у обговоренні усіх питань регулювання та функціонування СТВ та обґрунтовані пропозиції зацікавлених суб'єктів повинні враховуватися при розробленні законодавства у сфері СТВ в Україні.

⁶⁵ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>

⁶⁶ Постанова КМУ від 29.11.2001 № 1598 Про затвердження переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря підлягають регулюванню. [Електронний ресурс]. – Доступно з http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP011598.html

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендації щодо запровадження СТВ в Україні:

Враховуючи тривалий досвід функціонування ЄСТВ в ЄС, важливим є **вивчення та перейняття досвіду та позитивних практик ЄС**, після проведення необхідного аналізу та оцінки можливого впливу тих чи інших нормативів та правил на економіку в Україні.

СТВ повинна впроваджуватися поступово та повинна бути розділена на **різні етапи/фази** впровадження. З часом перелік галузей економіки, підприємств та парникових газів, які підпадають під дію СТВ, повинен розширюватися. На початковому етапі обмеження щодо кількості викидів парникових газів повинно бути мінімальним і з часом межа допустимих викидів повинна знижуватися, а мета щодо скорочення викидів повинна підніматися.

На національному рівні повинні бути сформовані **амбітні цілі щодо скорочення викидів ПГ**, які означають реальне скорочення викидів. Законодавчо визначені цілі щодо обмеження викидів ПГ повинні бути основою для впровадження СТВ. Обмеження на викиди ПГ повинно бути таким, щоб на ринку існував дефіцит дозволів на викиди. З часом, існуюча мета щодо скорочення викидів повинна ставати більш амбітною, забезпечуючи перехід економіки до низьковуглецевого розвитку.

Повинні бути розроблені чіткі **правила функціонування, моніторингу та контролю за належним функціонуванням СТВ** із визначенням конкретних органів, відповідальних за нормативне регулювання, впровадження та контроль за реалізацією СТВ в Україні, розподіляючи регулятивні, імплементаційні та контролюючі повноваження між різними органами та гілками влади.

Необхідним є **встановлення відповідальності** за порушення законодавства при реалізації СТВ, які допускаються органами державної влади, посадовими особами, державними службовцями, і відповідальними особами на підприємствах.

Перехід на безвуглецевий розвиток повинен бути стратегічним пріоритетом розвитку України в наступні десятиліття, і для цього необхідним є наявність необхідних фінансових ресурсів. Тому на законодавчому рівні повинно бути врегульовано питання **використання коштів, які в майбутньому надходять від продажу дозволів на викиди, які в значній мірі повинні мати цільове спрямування на програми та діяльність щодо розроблення екологічно чистих технологій, збільшення енергетичної безпеки, забезпечення енергетичної незалежності, зниження енергоємності національного ВВП, скорочення енергоспоживання тощо.**

Питання **прозорості** є першочерговим для забезпечення ефективності функціонування СТВ. Відкритий доступ до інформації повинен бути забезпечений на різних етапах запровадження, функціонування та контролю за реалізацією СТВ. Таким чином, відкритою повинна бути інформація про розроблення законодавства щодо регулювання СТВ, викиди, існуючі цілі щодо обмеження викидів, підприємства, які беруть участь у СТВ, розподіл та порядок видачі дозволів на викиди, безкоштовний розподіл дозволів між галузями та підприємствами, продаж дозволів на викиди, дотримання умов дозвільних документів на викиди ПГ, фактичні скорочення викидів парникових газів на окремих підприємствах та в окремих секторах економіки, суми коштів, отриманих

державою від продажу дозволів, використання коштів від продажу дозволів на викиди, порядок відбору проектів, які фінансуються за рахунок коштів від продажу дозволів на викиди, дотримання норм і правил у сфері функціонування СТВ державними установами і окремими підприємствами, МЗВ викидів, контроль за реалізацією СТВ, накладені стягнення та існуючі порушення, реєстру, який відображає дані щодо реалізації СТВ тощо.

Впровадження СТВ повинно відбуватися із **залученням усіх зацікавлених суб'єктів** (громадськості, бізнесу, науковців, експертів). Держава повинна створити можливості та реальні умови для участі громадськості (усіх зацікавлених сторін) у прийнятті рішень з питань функціонування СТВ та врахування пропозицій усіх зацікавлених сторін.

Підвищення інституційної спроможності щодо розроблення та реалізації політики у сфері ЗК, прийняття та погодження рішень, які впливають на ЗК чи пов'язані із проблемою ЗК. Здійснення наукових досліджень та експертиз документів у сфері ЗК є пріоритетним завданням і передумовою зміцнення кліматичної дипломатії в Україні. У цьому аспекті важливими є питання підготовки кадрів, наявності відповідних штатних посад в різних органах державної влади, налагодження співпраці між різними органами державної влади та з профілюючим органом у сфері розроблення та реалізації політики з питань ЗК, використання потенціалу аналітичних центрів, інституцій громадянського суспільства та міжнародних організацій в Україні.